

Niets is te gek bij Foam Lab

Véronique Hoedemakers Dit jaar start de zesde lichting van Foam Lab, de proeftuin van het fotografiemuseum voor twintigers die een culturele loopbaan ambiëren. Over dromen en daden van de (oud-)deelnemers, en de voordelen voor het museum.

Tijdens de Amsterdam Fashion Week van 2007 stonden maar liefst 500 jongeren in de rij bij Foam om hun kleding te ruilen, die door ontwerpers te laten pimpen en er vervolgens mee op de foto te gaan. Het is een manier om als fotografiemuseum jonge bezoekers voor je te winnen. Jongeren naar het museum krijgen is ook voor Foam een belangrijke doelstelling. Bovendien moeten musea zichzelf vernieuwen om voor die jongere generaties tot de verbeelding te blijven spreken. En hoe kun je dat beter doen dan die jongeren zélf (*peers*) daarvoor in te zetten? Daarom bedacht Foam in 2007 Foam Lab, een werkervaringstraject voor twintigers die een carrière in de culturele sector ambiëren. De hardnekkige kloof tussen studie en werk overbrugt Foam in een slim opgezet jaarprogramma waarin jongeren vijf tot zes evenementen bedenken en produceren. Ze maken die speciaal voor hun leeftijdsgenoten. Het mode-evenement *In Fashion?!* was het eerste Foam Lab-*event*.

Herkenbaarheid

De randvoorwaarde is dat Foam Lab herkenbaar blijft als tak van Foam. Fotografie moet wel het uitgangspunt zijn, maar daarbinnen mogen verre grenzen worden opgezocht. Lisa Kleeven van Foam: 'Het is het experimentele kleine broertje van Foam. We worden veel bevraagd door de jongeren en dat is precies wat we willen, dat ze reflecteren op wie we zijn en wat we doen. Het museum en fotografie zijn dus altijd het uitgangspunt.'

In 2011 bestond Foam tien jaar en dacht Foam Lab na over de toekomst van het fotografiemuseum. Foam Lab kreeg een plek naast internationale gastcuratoren in de tentoonstelling *What's Next? The Future of the Photography Museum*. In de bibliotheek werd door Foam Lab een nieuw product gelanceerd: de Foam Lab Mok. Met de mok als het ultieme souvenir ging Foam Lab in op het onderwerp museum als merk (mokumentary). In een tijd waarin musea steeds meer cultureel moeten

ondernemen stelde Foam Lab de vraag: hoe ver kan het merk Foam gaan? In hoeverre mag/kan/wil een museum zichzelf verkopen? Maar binnen de discipline zelf onderzocht Foam Lab ook de grens, bijvoorbeeld met een *event* over *stop-motion*. De bezoeker kon via presentaties en workshops zelf de overgang van foto naar film beleven.

De Foam Lab-formule

Dit jaar start de zesde lichting van Foam Lab. Lisa: 'We stellen een groep samen van jongeren in de leeftijd van 18 tot en met 26 jaar die uiteenlopende opleidingen volgen of die net hebben afgerond: van rechten of bedrijfskunde tot kunstacademie, cultuurwetenschappen of kunstgeschiedenis. Ook willen we dat ze zich ontwikkeld hebben naast hun studie. De jongeren gaan van de organisatie en elkaar leren. Tijdens hun ervaringsjaar wisselen ze per project van rol. Zo krijgen ze te maken met de verschillende aspecten van het werken in een cultureel bedrijf, zoals conceptontwikkeling, fondsenwerving, productie en communicatie.' En het museum heeft er baat bij. Was een van de doelen om de jongeren een netwerk aan te bieden, intussen heeft Foam haar eigen netwerk weten uit te breiden door de vijf lichtingen die inmiddels goede banen in de culturele sector hebben gevonden. Oud-deelnemers werken onder meer bij EYE, de redactie van DWDD, het Joods Historisch Museum, Amsterdam Roest, Capital A, en bij Foam zelf.

Voor veel van de deelnemers geldt dat ze meer over zichzelf leren en uitgedaagd worden door de vrijheid die het programma biedt en tegelijkertijd de professionaliteit die van ze wordt gevraagd. Ook willen ze leren werken in teamverband en de praktijkkant van het vak leren kennen. Eva Bremer (30) is coördinator van Foam Lab en weet als oud-deelnemster (Foam Lab 2009-2010) goed wat

'Het leuke is dat niets te gek is'

er bij de jongeren speelt én wat de wensen van het museum zijn. 'Ik heb door Foam Lab nieuwe interesses ontwikkeld en veel geleerd over werken in teamverband, het presenteren en de productiekant. Je krijgt veel kansen en vrijheid. Ik heb er al mijn tijd en energie in gestopt. Na mijn jaar bij het Lab vroeg Foam of ik wilde blijven. In 2012 heb ik als coördinator mijn eerste groep begeleid. Dat stond dicht bij mijn eigen ervaring. Persoonlijke begeleiding is een belangrijk onderdeel. Bijvoorbeeld eigen doelen formuleren, zoals het leren geven van workshops, iets wat de afdeling educatie van Foam je kan leren. Een andere oud-deelnemster kreeg bijvoorbeeld een training tot museumdocent bij Foam.'

Nieuwe perspectieven

'Het leuke is dat niets te gek is', vervolgt Eva. 'Sterker nog: als Foam bij een programma van ons dacht dat het misschien te ver ging, dan bleek het een groot succes! *Photo Town*

‘Freelance werken vond ik voordat ik aan Foam Lab begon risicovol. Nu durf ik meer risico te nemen’

was bijvoorbeeld een fotografiemarkt voor jong fotografitalent, en het was zeer geslaagd hoewel de staf er aanvankelijk sceptisch tegenover stond. Foam gaat dit evenement in 2014 herhalen en organiseert het dan zelf.’

‘We hebben veel concepten bedacht, sommige zijn zelfs onderdeel geworden van de vaste programmering van het museum’, zegt Jessie van Iersel (26), die Kunstgeschiedenis studeerde aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) (Foam Lab 2012-2013). ‘Bijvoorbeeld een fotografieveiling waar je niet met geld kon bieden maar met tegenprestaties. We wilden een netwerk creëren voor fotografen en het idee van kunst kopen introduceren bij jongeren. Het is geen doelgroep die geld heeft, maar wel een die iets kán. Zo verlaag je de drempel.’

De jongeren zijn blij met de ervaringen die ze opdeden bij Foam Lab. ‘Bij Foam Lab heb ik geleerd dat ik projecten kan opzetten en die van begin tot eind kan doen’, zegt Jessie.

‘Met anderen van mijn jaar willen we nu eigen projecten gaan opzetten. Freelance werken vond ik voordat ik aan Foam Lab begon risicovol, ik was toen alleen gericht op vaste baantjes. Nu durf ik meer risico te nemen. Er is zoveel te doen, te leren en te zien.’ Ook Jerry Celie (25) ziet door Foam Lab nieuwe perspectieven voor zijn carrière (Foam Lab 2010-2011). ‘Mijn studie Communicatiewetenschap aan de UvA was theoretisch, nu kon ik het ook in praktijk brengen. Ik heb geleerd dat een museum ook een bedrijf is, waar geld een rol speelt. Ik heb daar een realistischer kijk op gekregen. Je krijgt door dat een museum een strategisch bedrijf is dat manieren verzint om experimentele projecten rendabel te krijgen. Ik werk nu bij Foam Editions, de galerie van Foam. We tonen en verkopen er werk van gerenommeerde en jonge fotografen. En ik ondersteun het op- en afbouwteam van Foam. In september begin ik met een vakopleiding meubelmaken. Ik ben door Foam Lab meer geïnteresseerd geraakt in praktische dingen en het bedrijf achter de fotografie. Het is een avondopleiding, ik hoop daarnaast bij Foam te kunnen blijven werken.’

Femke Veeman (26) studeerde Filmstudies aan de UvA (Foam Lab 2011-2012). Ze wist dat ze in een museum wilde werken en zag Foam Lab als een instapmodel daarvoor. ‘Je kunt er van alles leren en een kijkje nemen achter de schermen van een museum. Ook het werken in teamverband sprak mij aan. Samen iets neerzetten en verschillende aspecten van een organisatie leren kennen.’ Tijdens haar studie zocht Femke de praktijk al op. Ze deed een onderzoeksstage bij EYE Filminstituut Nederland, terwijl dat niet per se hoefde, en in het jaar dat ze bij Foam Lab zat werkte ze al bij EYE. ‘Onder de naam Exposed ben ik ook een *peer education*-traject gaan opzetten bij EYE. De doelgroep bestaat uit jongvolwassenen. EYE wil hen meer bereiken en

Véronique Hoedemakers

is kunsthistoricus en publiceert
over kunst en kunstbeleid

structureel bij de organisatie betrekken. Door samen te werken met de doelgroep zorg je ervoor dat je het programma van EYE relevant maakt voor die doelgroep. Een groep twintigers gaat over de activiteiten bloggen en krijgt daarbij de opdracht om de onderwerpen in een brede context te plaatsen. Door verbanden te leggen met zaken buiten de film en andere kunstdisciplines trek je ze in de belevingswereld van jongvolwassen cultuurliefhebbers. EYE creëert dus een online en fysiek platform. Ook kan het team van Exposed andere (nieuwe) dingen in eigen huis laten plaatsvinden. Het aanbod en het programma van EYE vertalen we als het ware naar de doelgroep. Exposed moet net als Foam Lab een integraal onderdeel worden van de organisatie. Mijn ervaring heb ik meegenomen bij het opzetten van dit project. Foam Lab was erg veelzijdig. Ik heb er ook veel praktische dingen geleerd. Ik denk nog vaak: "O, dat heb ik bij Foam Lab geleerd." Zo moest ik laatst tasjes laten bedrukken en dankzij het netwerk van Foam Lab wist ik nog een goede en goedkope drukker.'

Culturele omnivoren

Foam Lab is uniek in zijn soort. Blickopeners van het Stedelijk Museum is voor een jongere doelgroep (zie hierover de bijdrage van Sophia Zürcher in deze *Boekman*). In België komt AmuseeVous in de buurt. Dat initiatief wil jongeren, musea en erfgoed dichterbij elkaar brengen door de expertise van de jongeren zelf daarvoor te gebruiken. En dan is er bijvoorbeeld ook nog N8, dat jongeren met de musea van Amsterdam verbindt. Producties van N8 zijn onder andere de Nachttour en het N8blog. Het zwaartepunt van N8 ligt echter bij de jaarlijkse Museumnacht, maar het hele jaar door ontwikkelt het jonge team ook *art competitions*, avondprogramma's, rondleidingen en geeft het advies.

Als je inspeelt op de belevingswereld en de taal van die jongeren, kun je jonge(re) generaties interesseren voor je museum, is de ervaring. Het is slim dat Foam de doelgroep zelf daar programma's voor laat ontwikkelen. Foam biedt een gulle ervaringsplek. De staf is toegankelijk, de jongeren leren alle facetten van het museumbedrijf, mogen volop experimenteren in eigen huis en krijgen dus een podium van formaat. Bovendien halen ze het optimale uit het programma door de groepssamenstelling (jongeren met verschillende achtergronden), de altijd beschikbare coördinator en contact met eerdere lichten. Ook het opzoeken van samenwerking met andere organisaties en sectoren dient meerdere doelen. Het is geëigend vanuit de fotografie zelf, omdat die nu eenmaal meerdere gebieden bestrijkt, en het is een manier om beter op de belevingswereld van jongeren in te spelen. Die zijn namelijk culturele omnivoren die cultuur gedoseerd en op gevarieerde wijze tot zich nemen. Praktisch gezien leidt dat samenwerken en zoeken naar cross-overs ertoe dat de jongeren, en daarmee ook Foam, hun netwerk uitbreiden en een groter bereik hebben voor hun projecten. En dan nog een wapenfeit: de gemiddelde leeftijd van Foam-bezoekers ligt rond de 39 en is lager dan bij andere musea. Dat is mede op het conto van Foam Lab te schrijven.